

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutiones Morales

In Quibus Vnivers[ae] Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

22. De ieiunio, quod ius naturale praescribit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

rentiam agunt, si nulla interueniat agridudo, quinta feria ante Pascha, remissionem, Romana ecclesia consuetudine, accipiant. Singulis igitur annis poenitentes feria quinta, Maioris hebdomadae ad Ecclesiam conueniebant, reconciliabantur, & Sacrosanctam percipiebant Eucharistiam vt ait Glossa eo loco. **QVAERES**, cur eo die potius quam alio, eos sibi Ecclesia reconciliabat, eiusque Dominicum panem sanctum porrigebat? **Respondeo**, Ecclesiam in hac re, Christi exemplum imitari uoluisse, qui eo die pedes Discipulorum suorum lauit, vna cum eis coenauit, eiusque suum corpus & sanguinem impertiuit. Huius antiquae consuetudinis & moris duo adhuc vestigia cernere licet. Etenim feria quarta Cinerum, quod Caput Ieiunij vocamus, omnes ad Ecclesiam conuenire solent, & sacerdos eorum capita sacro Cinere, & aqua item sacrata aspergit. Sacrae item Fidei Inquisitores aliquos Ecclesiae reconciliant, eiusque ad certum tempus, vel ad vitam etiam poenitentiam alicubi iniungunt; & ideo paruulum quandam faccum eorum humeris imponunt: qui cum ab Episcopo olim Poenitentibus daretur, coepit Saccus benedictus vocari. Quare nunc saccus ab Inquisitoribus impositus, vulgari Hispanico sermone dici solet, san benito, id est, saccus benedictus, maximi apud Hispanos dedecoris & ignominiae.

Septimo quaeritur, An quis per alium quempiam ieiunium agere queat, vt sic Ecclesia praecipio satis faciat. Hanc quaestionem tractauit Glossa distinctione 82. cap. Presbyter, & de Poenitentia distinctione 3. cap. Poenitentia, & vtriusque rationes & argumenta proponit: ac tandem videtur concludere, id fieri non posse, probatque ex cap. ultimo de Offic. Ind. deleg. 5. Is autem, vbi legitur: Is autem, cui iniungitur, vt personaliter negotium exequatur, potest, dummodo partes consentiant, hoc alij delegare. Docet itidem (quicquid sit de alijs) per filium posse patrem ieiunium seruare, & e contrario: tum quia eadem persona censetur, vt quae sit de alijs) vt ac autoritate; tum quia patres magis reuerentur in filijs, quam in seipsis, ff. Quod meum causa, l. Isti quidem ff. vltimo. Accedit, quod quis potest per alterum iurisfacere ac debitum soluere. Caeterum dicendum est, ieiunium aut imperatur alicui, vt corpus castiget ac domet, & hac ratione nemo potest per alterum ieiunium suscipere & agere, cuiusmodi sunt ieiunia quae indicit Ecclesiae aut Confessarius; Aut ieiunium iudicis sententia iniungitur tanquam poena peccatis debita; & hoc modo, nisi aliquid aliud impediatur, potest quis per alium debita ieiunia persolvere; sic etiam viuorum ieiunia mortuis prodesse queant in modum suffragij.

Cap. XXII.

De ieiunio, quod ius naturale praescribit.

PRIMO quaeritur, Qualisnam abstinentia sit ieiunium, quod est tantum iuris naturalis? **Respondeo**, ieiunium naturale, in multis a Ieiunio Ecclesiastico differre, nec enim postulat certum cibi genus, nec definitos & statos dies, & tempora, nec vnicam corporis refectionem; sed

tantum est abstinentia quaedam, qua nobis ipsi cibum, & potu subtrahimus, prout certa ratio praescribit ac praecipit.

Secundo quaeritur, Ieiunium quanta sit abstinentia? **Respondeo**: si de ieiunio Ecclesiastico Quadragesimo, quod nunc est in vsu & more, loquamur, id vna cum Apostolorum institutione & doctrina coepit: nam ipsi Apostoli, vt haecenus vidimus, Quadragesimum ieiunium, quod proximè ante Pascha suscipitur, lege sanxerunt. Si verò sit sermo de ieiunio, quod ius naturale praecipit, id vna cum ipso rationis instinctu nobis insitum est & innatum ieiunij praecipit: nam à natura ipsa cum ratione virtutum semina accepimus, vt propterea abstinentiam, sicut alias moru virtutes, ratio naturalis assidua excitatione pignat ac procreet. Quod si de iure diuino scripto sermo sit, legimus in scriptura primo nostro parenti praecipit certi ieiunij, & abstinentiae esse datum, cum dictum est illi: *Ex omni ligno Paradisi comedet: de ligno autem scientiae boni, & mali ne comedas. In quacunque enim die comederis ex eo, morte morieris.* Et ideo Tertullianus lib. aduersus Psychicos, cap. 3. Basil. homil. de laudibus ieiunij. Ambros. de Helia, & ieiunio, cap. 4. Auditor sermonum ad fratres in Eremo, sermon. 25. & alij patres communiter tradiderunt, Ieiunij legem esse ante peccatum in Paradiso sanctam, ac primum datum homini praecipit, fuisse de ieiunio obseruando, hoc est, de abstinentia à certo cibi genere. Vocatur quidem à quibusdam in dubium, An primis Mundi nascens temporibus fuerit homini concessus carniū esus, & sunt qui sentiant, nullum ante Diluuium carniū, aut pisciū vsum fuisse; Alij verò ex scripturis eum colligunt fuisse. Nam certa illa exat sancti Abelis commendatio, quod de gregis sui primogenitis, & eorum adipibus, Deo liberaliter obtulisset: at exijs quae Domino offerebantur, aliquid faceredit in vsum sibi sumebant: Noe item ex animantibus immundis biva tantum, ex mundis autem septena secum assumere, & in Arcam inferre à Deo iussus est. Forum igitur quae erant ad sacrificandum apta, aliquis erat humanus vsus: haec quaestio non est mei instituti.

Tertio quaeritur, Quanta & quocumque sit Ieiunij utilitas? **Respondeo**, magnam & multiplicem esse, vt ex Basilio, Ambrosio, Augustino, Hieronymo, Gregorio, & alijs patribus antiquis facile constat. Sed in primis Ieiunium conducit ad lasciuia corporis coercendam. Vnde Cyprianus: *In ieiunij, inquit, viuorum sentina siccatur; petulantia marces; concupiscentiae languent; fugitiae abeunt voluptates; extinguuntur actioe ardentis incendium, & flammuomi fornax Vulcani extincta intus, motes conterminos non aducit. Ieiunium si discretione regatur, omnem carnis rebellionem edomat, & tyrannidem gulae spoliat & exornat. Ieiunium extraordinarios motus in cippo claudit & arborat, & appetitus vagos distinguit & ligat. Ieiunium si humilitate ornetur, seruos Dei mundi efficiu contemptores. Tertullianus: Nos certo cum uis, quod qui in carne sunt, Deo placere non possunt, non in substantia, sed in cura, in affectione, in operatione, in voluntate. Macies non displicet Deo, nec datum est nobis corpus ad pondus, sed ad opus. Augustinus: Princeps humani generis Adam quamdiu ieiunauit seruans mandatum, in Paradiso fuit: vbi verò comedit, eie-*

Genes. 2.

Genes. 4.

Infra 9.

Genes. 7.

Cypria ser. de Ieiunio.

Tertullia. lib. contra Psychicos, Rom. 8.

B. Aug. ser. 65. de tempore.

Genes. 4.

Etus est Paradiso: & qui in Paradiso Dei virgo fuerat, e-

Epist. 2. ad Bonifaciu.

lectus de Paradiso cognouit vxore: semper enim saturitati coniuncta est luxuria. Vicina sibi sunt venter & genitalia. Alibi: Semper caro nostra subdita sit anime nostre: sicut ancilla famuletur domina: non prebeamus vires illicitas anime nostre, ne committat bellum aduersus spiritum nostrum. Non inrassari permitamus ancillam, ne superbiat in dominam. Domemus vigilis orationibusq; imponamus frenum equo feroci, ne per precipitia labamur. Hieronymus: Venter ingluuius, tam anime, quam corpori ministrat materiam: ideo medicinale ieiunium omnem auferit languorem: Et omnem tribuit virtutem & gratiam. Si ieiunium medicina, fragatur corpus, castigetur membra verberibus, multiplicentur abstinentie; est adhuc adit concupiscentia illicita, adhibeatur grauisima disciplina, quaque erigatur domina, & seruiat ancilla. Chrysostomus homil. 8. in Genesim. Abstinentia propter hoc recepta est, ut vigorem carnis refrenet, & equum moderanti facile parere faciat. Et infra: Ieiunium carnem comprimit, lasciuia inordinatas cohibet. Leo: Oracione propiciatio Dei queritur, ieiunio vero concupiscentia carnis extinguitur. Post hac: Quamuis sine anima, inquit, caro nihil desideret, & inde accipiat sensus, vnde sumit & motus: eiusdem tamen anime est, quedam sibi subdita & substantie negare, ut a corporis cupiditatibus libera, in aula mentis, possit diuine vacare sapientia: vbi strepitus silentis curarum, mediationibus sanctis in delicijs delectetur eternis.

Hierony. in Epist. ad Eustochiu.

Leo serm. 6 de ieiunio sep. mensi.

Alius item Ieiunij fructus est, quod Abstinentia mentem ad Deum adtolit & euehit. Est igitur Ieiunij effectus mentis ad Deum ascensus. Daniel, ieiunio, quae suae genti erant euentura, diuinitus praeuidit. Elias, ad Dei visionem, se quadragenario ieiunio preparauit. Moses itidem quadragenario ieiunio purgatus, legis tabulas accepit, quibus Dei voluntas continebatur. Vnde Cyprianus loco citato Ieiunium, ait, carnes azymas mundat & solidat, & putredines quae ex adipe prodeunt, consumit & siccitat: Scripturarum dei ieijs pacitur, contemplatione reficitur, gratia stabilitur, celesti pane nutritur. Basilius: Ieiunium restringit vim ignis, obuiauit ora leonum: preces nostras subuehit in caelum, dum illis alarum vice sit, quo sursum ferantur. Reperies quot quot futre sancti, omnes per ieiunium ad vitam Deo dignam fuisse institutos: Ambrosius: Ieiunium, vita est Angelorum fundamentum castitatis: hoc ad Deum gradu facilius peruenitur. Augustinus. Aduertamus, inquit, quantum sit inter ieiunium, & saturitatem distantia: inter ventrem vacuum, & pulmones epulis estuantes: Moses quia ieiunauit, vidit Dominum: Populus quia manducauit, & bibit, idola fabricatis est. Hieronymus: Sed neque secunda conscriptio tabularum absq; ieiunio potuit impetrari: quod ebrietas perdidit, media reperit. Ex quo ostenditur, posse nos per ieiunium redire ad Paradisum, vnde per saturitatem fueramus eieci. Isidorus: Ieiunium, res sancta est, opus caste, ianua regni, forma futuri: quod qui sancte agit, Deo coniungitur, alienatur a mundo, spiritalis efficitur. Per hoc enim prosteruntur vitia, humiliatur caro: Diaboli tentamenta vincuntur.

Basil. hom. de ieiunio. Dan. 3. infra 6. & 14. Ambr. lib. de Helia. c. 2. Aug. serm. 65. de tempore. Exod. 32. Hier. lib. 2. contra Iouiniam. Exod. 34. Genes. 3. Isidor.

Ambros.

Isidor. Athanas. lib. de virginis. Tob. 4.

Est tertius Ieiunij effectus, quod peccata expiat & delet. Ex quo Ambrosius; Ieiunium est, inquit, mors culpe, excidium delictorum, remedium salutis, radix gratiae, purificatio anime, reconciliationis sacrificium, incrementum virtutis. Isidorus: Per ieiunium prosteruntur vitia, Diaboli tentamenta vincuntur, Basilius: Ieiunium peccatum extinguit, & eleuas, tentationes depellit, ad pietatem veget. Athanasius: Magnum munimentum est ieiunium; oratio itidem & elemosyna, cum ex morte ho-

minem liberent. Bernardus: Bonu & salutare ieiunium, quo redimuntur aeterna supplicia. Nec solum est Ieiunium abolitio peccatorum; extirpatio quoq; vitiorum; nisi solum obinet veniam, sed & promeretur gratiam: non solum delect peccata praeterita: sed repellit futura, quae committere poteramus. Haec Patres.

QVAERES, qua ratione ieiunij peccata tollat ac deleat, cum non raro ieiunia ab ijs, qui sunt peccatis obstricti, & vacui charitate, peragantur? Deinde, peccata non nisi per Sacramenta abolentur, aut per veram cordis poenitentiam expiantur. Respondeo, peccata ieiunij deleri & extingui, tum quia culpa per charitatem, cuius studio ieiunia suscipimus, expiantur, tum quia culpa diuinae gratiae beneficio condonata, poena illi debita, ieiunio remittuntur, & cum peccati poena per soluitur, peccatum ipsum tolli & aboleri dicitur; na peccatorum poena non raro peccata in sacris literis nominantur. QVAERES deinde, quomodo ieiunium, peccatorum veniam promereatur? (sic enim dixit Bernardus paulo ante.) cum sine charitate Dei nihil apud eum promereri possimus, & ieiunia nonnunquam animo peccatorum labe polluto, homines suscipimus ac feruent. Respondeo, ieiunia vel spote suscepta, vel Maioribus auctoritate indicta, vel sacerdotis arbitrio in sacra peccatorum confessione iniuncta: si ex charitate oriuntur, peccatorum veniam promerentur, hoc est, poenas culpis ante dimissis debitas, remittuntur & delent. Rursus ieiunia etiam si extra Dei charitatem fiant, peccatorum tamen veniam impetrare solent, quia nimirum impetrant a Deo vel veram cordis poenitentiam, vel idoneam ad salutem Sacramentorum susceptionem, quibus peccata abolentur. Demum rogabis, An ieiunia extra charitatem suscepta, certa & firma lege Dei, impetrant veram cordis poenitentiam, vel legitimam certe sacramenti perceptionem, qua peccata diluuntur? Respondeo, impetrare quidem, at non certa semper de rata lege, sed misericordiae & benignitate Dei, qui ipe pijs peccatorum operibus & officijs, quibus extra charitatem factis moueri, sicut, ac placari solet.

Quarto queritur, An sit aliquid, quod ius naturae prohibeat in escam humanam sumi? Respondeo esse: nam quamuis ex sacris literis couiscent, nullum cibum, videlicet qui in comunem vltim hominum assumitur, esse per se immundum ac malum, hoc est, peccati lordibus in se factum, negari tamen non potest, quin aliquid in rebus sit, quod iure ipso naturali citra noxam & culpam, in hominibus cibum conueri non possit. Omnis enim Dei creatura bona est; non tamen omnis apta & idonea, quae homini in cibum cedat. Sunt enim quaedam, quae vel solo aspectu naturae bene institutae horrorem inferunt: alia, quae tantum gustata mortem adferunt: quaedam, quae absque gratia valetudinis in commodo edi non possunt. Haec, & ijs similia non magis comedere fas est alicui, quam sibi ipsi mortem consciscere, aut grauius nocere. Immo & ista quoque, quae in communem humanam vitam veniunt, non quomodo modo citra peccatum comeduntur. Quis enim liberum a vitio & culpa putet illum hominem, qui absque vlla necessitate causa; crudas & adhuc sanguine imbutas animalium carnes, canum, luporumque, aut coruorum more deuorat?

QVAERES,

QVAERES, quæ nam res iure est naturali interdita, ita vt in cibum absque peccato sumi non possit? Respondeo, eam esse humanam carnem: humanarum siquidem carniū esum, hominis non profus deprauati natura planè respuit & detestatur: & vniuersim, apud quos viget, aut viguit vaquam humanarum carniū vsus, ij pessime apud omnes audiunt, & audierunt semper: & inter præcipua L. Catilina facinora cefetur hoc, quod humani corporis cruorem vino permistum circumferret, quem etiā coniuuratis socijs non erubuerit propinare. Accedit, quod vitium humani cum pietate & humanitate omnino pugnare videatur. Etenim sepultura iura, quæ humanis cadaveribus debentur, foedissime violantur. QVAERES deinde, humanisne carniibus vesci liceat, cum quis extrema inedia cruciatur: hoc est, cum nihil aliud ad manum habet, quo fame pereunti sibi subueniat? Quidam opinati sunt id fas esse; Alij contra nefas esse dixerunt: illi quidem hoc argumento mouentur: nam is seipsum perimere videtur, qui extrema fame vel inedia laborans, cibo oblato non vitur. At hoc sanè argumentum causam ipsam, de qua agitur, minime conuincit. Is enim seipsum occidit, qui cibo oblato non vitur, quo citra peccatum commode vii potest; non autem is sibi mortem affert, qui ab obiecta esca se continet, quando ea vi nefas est: perinde enim est ac si cibus sibi oblatus non esset. Rursus illi aliter argumentantur: Carthusiano Monacho si nihil omnino præsto sit, quo vitam tueatur, præter carnes, voto & lege non obitante, carniibus vesci licet; ergo fas quoque est extrema laboranti inedia humanas carnes edere, si nihil aliud suppetat ad vitam sustentandam. Ceterum nec res, vt putat isti, hoc argumento conuincitur: Carthusianis namque Monachis solum aut voti professione, aut Religionis constitutione, aut Monastica vitæ instituto, carniū vsus est interdicitur, cum tamen iure naturali vitam tueri debeant. Est autem arctius iuris naturalis vinculum, quàm iuris humani, vel voti sponse suscepti. Tandem illi primi ita distinguunt: Aut is qui extrema inedia premitur, ad manum habet carnes eorum, qui in prælio occubuerunt, aut nullas habet, nisi quis eius alendi causa occidatur. Si primum, inquit, vesci carniibus humanis nefas non est: Si secundum, nefas est; nec enim fas est insontes vel alios quoslibet necare nec tu fame peres: at verò licitum est, eorum caduera in cibum humanum assumere, qui aduerso prælio ceciderunt, si ad extremam inediam adigamur. Sed neque hoc satis perspicuum & certum est: nam etiam cadaveribus eorum, qui bello perierunt, sunt sepultura iura tribuenda. Tota huius controersie difficultas in eo sita est, cum duo iuris naturalis præcepta concurrant, videlicet, vt vitam tuam tuearis, & serues, & ne carniibus humanis vescaris, vt cum præceptum sit arctioris vinculi, hoc secundum, an primum: nam id nos obligabit, quod est maioris & strictioris vinculi: quidam primum iudicant esse vinculi arctioris: alij secundum. Probabile esse videtur, nec tunc fas esse humanis carniibus vesci. Et nemo condemnaret eum lethalis peccati, qui extrema inedia laborans ab humanis carniibus abstineret.

Ex dictis perspicui potest, nefas quoque esse carnes humanas bestijs deuorandas obijcere: quanquam sunt qui putent id aliquando licere facere in vindictam publicam, ad aliorum terrorem: nec tamen fas est, aut fuit vnquam, hominem, in sacrificium offerre, nisi mandato Dei, qui vitæ, & necis omnium habet imperium. Dices, id quidem crimen esse si insontes ad aram immolentur, non tamen si fontes, si homines ob admissa scelera, per sententiam & auctoritatem Iudicis, nec iam destinati macentur? Respondeo, nihil referre si nocentes sint: nam homo quamuis sceleratus, grata Deo victima non est: quemadmodum pleræque etiam animantes, immundæ hostiæ putantur.

Quintò quæritur, An ebrietas sit vitium siue peccatum iuri naturali damnatum. Appellatione ebrietatis intelligitur actus, quo homini ad tempus vsus rationis adimitur, ex immodico potu, siue sit vinum, siue aliud quod potatur immodicè ad voluptatem sensus. Sumitur itaque interdum ebrietas pro actu immoderato potandi, ex quo rationis vsus amittitur: interdum verò pro eo quod potatur immodicè gratia voluptatis. Constat apud omnes, ebrietatē esse in vitio & culpa quando quis sua sponte sit ebrius, & eo ipso peccatorum periculum incurrit: ebrijenim frequenter admittunt peccata quamplurima; nam & multa mala committunt, quæ vitare deberent: & multa bona omittunt, quæ facturi essent.

Dubiæ igitur quæstionis est, An ebrietas sit per se peccatum, etiam quando nullum ex ea peccati periculum imminet: aut quia talis est ebrius, vt nihil vnquam mali soleat perpetrare; aut quia idonea prius adhibet remedia, ne per ebrietatem aliquid mali faciat: an verò solum peccatum sit, quia ebrietas soleat esse cum periculo multorum peccatorum coniuncta? Sunt qui sentiant, non esse ebrietatem per se hac ratione malam; sed ob periculum peccatorum, quæ ebrii committere & possunt, & soleant. Probant hoc, quia non est per se malum, si quis ad tempus se priuet vsu rationis, cum natura ipsa somnum homini concesserit, quo, ad tempus, vsus rationis aufertur. Sed enim hoc improbabiliter dicitur: vt putat Caiet. 2. 2. q. 150. artic. 2. Ebrii aliqui sunt qui quamuis non soleant alios occidere, vulturare, vel cedere, vel arma capere, in peccata tamen, quæ verbo, vel cogitatione committuntur, in cadunt frequenter: solent enim in alios maledicta conferre, libidinosè, & turpiter agere: & quæquam nullius alterius peccati periculum incurram, vera & certa est eorum sententia, qui docent, ebrietatem esse per se malam. Est enim contra naturam hominis, sicut sobrietas est hominis naturæ consentanea. Deinde, quia ebrietas ex immoderato potu ad voluptatem: at contra rectam rationem facit, qui immodicè bibit ad voluptatem. Quare non idē ius est de ebrietate, quod de somno: hic enim est a natura datus quietis causa, quo vires corporis vel amissæ reparantur, vel debilitatæ & imminutæ reficiuntur ac fouentur. At verò ebrietate, vsus rationis eripitur, quamuis ad tempus, tunc tamen absque vlla iusta & legitima causa, quia nimirum ex nimio & immodico potu ad voluptatem sumpto, & quia ex eo potu plus sumitur quàm necesse est. Sic S. Tho

mas in 2.2. q. 150. art. 1. & 2. In hoc ebriorum culpa consistit, teste S. Thoma, quod scienter ex potu plus capiunt quam necesse est, siue quod immoderato potu ad voluptatem vtuntur. Vnde Augustin. lib. 22. *Contra Faustum. cap. 4.4.* de ebrietate loquens ait. *Nam & hanc lex eterna cōdemnat, quia cibum & potum ad ordinem naturalem non nisi gratia conseruande salutis admittit.* Et hinc efficitur, vt ebrius, vsu rationis adempto, neque hominis officia obeat, neque quod bonum est, & æquum, velit, aut præster. Quo etiam fit, vt is quoque peccet, qui per se, vel per alios ebrietatem alicui verbo, aut facto, molitur ac parat. **QVÆRES,** an ebrietas propria, vel aliena, propter vomitum ex consilio Medici, gratia tuendæ, vel conseruandæ valetudinis sit peccatum? Angel. & Rosell. verbo *ebrietas. num. 2.* aiunt esse lethale peccatum. Sic etiam Antoni. 2. p. tit. 6. cap. 3. §. 1. Tabienf. *ebrietas. num. 4.* & probant, quia non sunt facienda mala, vt inde eueniant bona. Item quia ebrietas, cum sit per se mala, nõ videtur esse remedium institutum ad sanitatem recuperandam. Caiet. tamen 2.2. q. 150. art. 2. ad 3. & in Sum. *ebrietas. Syluest. ebrietas. q. 3.* Armil. *ebrietas. num. 5.* Sentiunt, nullum esse peccatum; probant, quia S. Thomas 2.2. q. 150. art. 2. ad 3. Respondet in hunc modum: *Ad tertium dicendum, quod sicut dictum est, cibus & potus est moderandus secundum quod competit corporis valetudini. Et ideo sicut quandoque contingit, vt cibus vel potus qui est moderatus sano, sit superfluus infirmo, ita etiam potest & conuerso contingere, vt ille qui est superfluus sano, sit moderatus infirmo. Et hoc modo cum aliquis multum comedit, vel bibit secundum consilium Medici ad vomitum pronocandam, non est reputandus superfluus cibus, vel potus. Nec tamen ad vomitum pronocandam, requiritur quod sit potus inebrians: quia etiam potus aque & tepide vomitum causat: Et ideo propter hanc causam non excusaretur aliquis ab ebrietate. Hactenus S. Thomas. Sic etiam Alexand. 2. par. q. 142. mem. 12. q. 2. Reuera si ebrietas sumatur, vt est immoderatus vini potus ad voluptatē, peccatum est, etiam si ebrius quis fiat gratia sanitatis ex consilio Medici: Et hoc est, quod docet prima sententia: Si vero sumatur, vt est potus aptus ad vomitionem sano quidem immodicus, sed non male valenti, peccatum non est: & hoc dicit secunda sententia. Si queras, an si quis ebrius fiat, vt tyranni, vel hostis salutem fugiat, peccet? Respondeo, cum Caiet. 2.2. q. 150. art. 2. peccare, quia non sunt facienda mala, vt eueniant bona.*

Sexto queritur, An peccata per ebrietatem admilla, culpæ tribuantur? Certi iuris est, eiusmodi peccata ante ebrietatem optata expectatae, vel præuisa, culpæ tribui tunc, cum optata, expectata, vel præuisa fuerant. Quod queritur ergo, est: An cum in ebrietate citra vllum rationis vsu committuntur, culpæ tribuantur? Hanc nos questionem suo loco susè tractauimus: ideo nihil de ea dicendum in præsentī loco arbitramur; nisi illud tantum, quorundam esse sententiam, quæ per ebrietatem mala admittuntur, culpæ tribui, eam ob causam, quod factis sit ea affectu priori, voluntaria fuisse. Aliorum verò est opinio, ea quidem esse in culpa, cum sunt optata, expectata, vel animo proposito, vel mente cogitata & præuisa: postea verò omni culpa carere: quia culpa esse nequit in eo, quod voluntate non fit; nec vitare cauerit potest cum fit. Nec satis est, si quomodo-

cunque voluntate priori proueniat, nam proficisci & oriri ex alia re quippiam potest omnino naturaliter: & tunc si ex voluntate præterita profuatur, culpam vllam denno non contrahit, præter eam, quæ in voluntate vt in causa, præcessit. Si tamen ita ex voluntate priori proficiscitur, vt voluntate quoque caueri & vitari potest cum fit, tunc proculdubio in culpa denno est, si non vitetur. Angel. & Rosell. docent, mala ebriorum, qui rationis sunt impotes, peccata non esse, quamuis fuerit ebrietas in culpa. At Syluest. ait esse peccata: sed leuiora: quia sunt minus voluntaria, quam si quis sciens ea perpetrasset.

Septimo queritur, An si ebrius rationis impotens alicquem occidat vel mutilet, in irregularitatem incidat? De hac questione tractant iuris Canonici Doctores in Clemen. Si furiosus de homicidio, Summist. in verbo *ebrietas*, Couarruias in Clemen. Si furiosus part. 3. In initio, numer. 3. Sunt duæ sententiarum, vna affirmat, eum in irregularitatem incidere, si sciens factus est ebrius. Et probat, quia dat operam rei illicite, videlicet ebrietati. Secundo, quia Clemen. Si furiosus, solum excipit mentem, infantem, & dormientem, & qui seipsum defendit. Sic Mattheus Zenzelinus, Cardinalis, & Imola in Clemen. Si furiosus de homicidio, in 4. distinct. 15. articulo 3. quæst. 7. §. ad 1. ad partem aliam, Syluester Homicidium 3. quæst. 4. ad finem, & ebrietas num. 5. ad finem, Rosell. Homicidium, 4. nome. 5. Tabienf. *ebrietas q. 8.* vbi citat Glossam. Armil. Irregularitas num. 8. quamuis in verbo *ebrietas num. 8.* oppositum dicat. Sic etiam Villadiego in Tract. de Irregularitate, Ioan. Calderi. vt citat Nauar. in Manuali cap. 27. num. 230. Maiolus de Irregulari. lib. 3. cap. 48. Altera sententia negat, eum irregularitatem contrahere, tamen si sua culpa factus sit ebrius. Id probat primo, quia rationis impotens occidit vel mutilat alterum. Secundo, quia vt constat ex dicta Clemen. Si furiosus de homicidio, amens si occidat alicquem irregularis nõ est, quia rationis est impotens, ergo nec ebrius, si vsu rationis careat. Nec valet si dicatur, eum ebrium factum esse sua culpa, quoniam etiam amentia potest ex culpa amentis exillere. Tertio, quia teste Augustino lib. 22. *contra Faustum. cap. 44.* quamuis culpandus est Loth, non tamen quantum ille incestus, sed quantum illa ebrietas meretur. Ita sentiunt Couar. loco citato, Bonifacius in Clemen. Si furiosus de homicidio. num. 80. Nauarr. in Manuali cap. 27. num. 230. Castrenf. lib. 2. de lege penali cap. 14. Angelus *ebrietas. num. 3.*

In hac controuersia conueniunt omnes, eum, qui absque vlla culpa sua in ebrietatem incidit, irregularem non fieri, quamuis occidat alicquem, vt ait Couarruias. Rursum fateri nos oportet, vt testatur idem Couarruias, irregularem contrahere, qui se facit ebrium, vt sic interimit alicquem, & reuera occidit. Item etiam fatendum est eodem teste Couarruias, cum ebrius cõsuevit arma capere, & homines offendere, & cadere, si culpa sua factus sit ebrius, & alicquem occiderit, eum in irregularitatem incidere. Tota difficultas in eo cõsistit, An qui sponte sua factus est ebrius, in irregularitatem incurrat, si alicquem occiderit, quamuis arma sumere, & alios lædere non conluerit: & de hoc sunt prædictæ duæ opinionones contrariæ. Prima in eo innititur, quod dat operam rei

Cap. XXIII.

DE TERTIO ECCLESIAE
PRAECEPTO, NIMIRUM;

De decima fructuum parte sol-
uenda.

PRIMO quaeritur, Quid appellatione Deci-
mae lus Canonicum accipiat? Respondeo
cum Hostiensis in Summa, de Decimis §. 1. intelli-
git, omnium bonorum mobilium, siue fructuum
iure quaesitorum partem decimam, quae ministris
Ecclesiae quotannis persoluitur, Porro in Deci-
ma continentur duo, quae Clericis & Ecclesijs de-
bentur: Vnum est, Pars fructuum quos percipi-
mus, non tamen certa, definita, & taxata, sed tan-
ta, quanta est necessaria ad commoda Clerico-
rum alimenta, & stipendia iure debita; siue ea
sit decima, siue octava, siue vigesima. Alterum
est, pars certa & taxata fructuum, quae soluitur ad
Clericos commodè sustentandos & suo debito
stipendio afficiendos: & haec dicitur Decima pars
fructuum, quae Parochiali Ecclesiae persoluitur:
de qua in praesenti loco disputamus.

Secundo quaeritur, An Decima ante vllam le-
gem scriptam, praeecepto vlllo solueretur. Respon-
det Hugo S. Victoris lib. 1. de Sacramentis part. 2. cap. 3.
& 4. Tempore legis naturalis nullum fuisse praee-
ceptum diuinitus datum homini de decima per-
soluenda, sed tantum consilium. Abraham siqui-
dem ante legem Moysi, de omnibus quae deiecit
bello quatuor regibus reportauerat, Melchise-
dech Sacerdoti decimam partem soluisse memo-
ratur: id quod etiam Apostolus his verbis non
obscure testatur: Intuemini autem quantum sit, cui
decimas dedit de principibus Abraham Patriarcha. Et Ia-
cob, cum patris iussu Mesopotamiam peteret, vt
ibi uxorem duceret, decimam suorum omnium
bonorum se Deo daturum, voti religione promi-
sit: Si fuerit, inquit, Dominus mecum, & custodierit me
in via, per quam ego ambulo, & dederit mihi panem ad ves-
cendum, & vestimentum quo operiar, & ueris que seruo pro-
spere ad domum Patris mei; erit mihi Dominus in Deum;
& lapis iste, quem erexi in titulum, vocabitur Domus Dei:
cunctorumque, quae dederis mihi, decimas offeram tibi. Vo-
uit itaque Sanctus ille Patriarcha se decimam sol-
laturum, quam nulla naturae lege soluere coge-
batur. Immo scriptores ethnici tradidere, deci-
mam fructuum partem à suis Maioribus, Dijs da-
ri solitam fuisse. Thus, (inquit Plinius Lib. 19. cap.
14. prope finem) collectum Sabotam camelis conuehitur,
porta ad id vna patente. Digridi via, capitale leges sectre.
Ibi decimas Deo, quem vocant Sabim, mensura, non pondere,
Sacerdotes capiunt: nec ante mercari licet. Et paulo post:
Sunt & quae Sacerdotibus dantur portiones, scribisque ve-
rum certa. Et capit. 19. Sarmenia, inquit, hasta diuidit
Sacerdos, Deo partem ponit: reliquam mercator in massam
condit. Et Diodorus lib. 5. Et Plutarchus in Proble-
ma. capit. 16. referunt, decimas Herculi solutas fuis-
se. Nec solum dabant, sed se daturus etiam ethni-
ci plerumque uocabant, vt testis est Cicero Lib. 3. de
Diuinat. Neque, inquit, Herculi quisquam decimam uouit
vngam. Quapropter Lucillum Romani moris &
iuris peritissimum, quod decimam uouisset, votumque
persoluisse, maximis opibus auctum, veteres exi-

stimasse,

Genes. 14.

Hebr. 7.

Genes. 28.

nam rei illicitae & periculosa; Secunda in eo, quod
in Clem. Si furiosus de Homici, habetur, furiosum non
coerere irregularitatem, etiam si aliter per
amentiam occiderit, & culpa sua in amentiam
deuenerit. Annotandum est, nihil mirum esse, si
ex Alexandro, S. Thoma, Bonauent. & Richardo,
quis probet ebrium irregularem fieri, si occide-
rit aliquem; quoniam illi Auctores scripserunt
ante Clementem. Si furiosus, & ita docuerunt, in ir-
regularitatem incurere etiam eum, qui tuendo
seipsum, occidit inuadentem in eum. Praeterea
Auctores primae sententiae ex Clem. Si furiosus sic ar-
gumentantur: quoniam in ea Clem. ebrius non
excipitur. Reuera in Iudicio, magis primae opi-
nioni standum existimo; at in foro conscientiae,
secunda sententia probabilior mihi videtur; nam
Iudices cum videant ebrium non excipi in Cle-
mentina. Si furiosus, & rei illicitae ac periculose
operam dare, vtique indicabunt eum irregularem
esse: At in foro conscientiae eadem videtur esse
ratio de ebrio, quae est de furioso. Ergo si amentis
rationis impositio quamuis culpa sua in amentiam
incurrit, irregularem non fit, si alterum occidat:
consequens est, vt nec ebrius irregularitatem
contrahat.

Genes.

Octauo quaeritur, An ebrius factus rationis
impos, & peccata per ebrietatem faciens, sit liber
& immunis à poena legis constituta in eos, qui hoc
aut illud crimen admiserint? Nam ex vna parte
Aristoteles lib. 3. Ethico. ca. 5. ait, ebrijs duplices poe-
nas merito esse irrogatas, & propter ebrietatem,
& propter delicta per ebrietatem commissa. Ex
altera parte August. lib. 22. Contra Faustum c. 44. ait,
Loth culpandum non quantum in celus, sed quan-
tum ebrietas meretur. Ambros. lib. 1. de Abraham c.
6. & refertur in cap. Sanè 15. quæst. 1. Ideoque inquit, si qui
per vinum deliquerunt, apud sapientes Iudices venia qui-
dem facta donatur; sed leuitatis damnantur auctores. Hiero-
nymus in epist. de Custodia virginum ad Eustochium,
ait: Loth amicus Dei in monte saluatus, & de tot millibus
populi solus inuis inuenit, inebriatur à filiabus suis: & li-
cet ille patiens genus humanum defecisse, & hoc faceret
liberum magis desiderio, quam libidine, tamen sciebant,
vinum inustum hoc non nisi ebrium esse facturum. Denique
quid fecerit, ignorauit. Et quamquam voluntas non sit in cri-
mine, error in culpa est. Origenes Hom. 5. in Genesim:
Vnde videtur mihi (Loth) in parte culpabilis, in parte ex-
culpabilis inueniri. Excusari namque potest, quod à concupis-
centia & libidine crimine liber est, & quia nec ipse voluit
se arguere, neque volentibus consensisse; subiacerit culpa,
quod decipi potuit, quod vino nimis indulsit; & hoc non fe-
mel, sed iterum fecit. Dicendum est cum S. Thoma 2.
2. q. 150. art. 4. Qui factus est absque vlla culpa sua
ebrius, si deinde peccata committat, liber & im-
munis est à poena debita peccatis: Si verò culpa
sua ebrietatem incurrit, dignus est venia non ex-
orto, sed ex parte: quia leuius est delictum per e-
brietatem paratum, quam si à sciente fieret, eo quod
sit minus voluntarium. Et hoc est, quod dixerunt
Origenes, Ambrosius, Hieronymus & Augusti-
mus; nec oppositum docuit Aristoteles: qui non
dixit, ebrium grauiori poena mulcandum, sed
duplicem poenam mereri, & propter ebrietatem,
& propter delicta per ebrietatem admissa: hæc
tamen delicta leuius puniuntur, quam si cum sci-
entia pararentur.